

RATING KREDYTOWY JST

8 września 2017 r.

RATING

Długoterminowy rating krajowy

BBB-

Perspektywa

stabilna

WYBRANE WSKAŹNIKI BUDŻETOWE

	2016	2017 P
Środki operacyjne* Dochody ogółem	5,57%	4,21%
Dochody własne Dochody ogółem	53,55%	53,21%
Dochody majątkowe Wydatki majątkowe	64,61%	53,50%

*środki operacyjne - nadwyżka operacyjna powiększona o kwotę opłaconych odsetek

PODSTAWOWE WSKAŹNIKI ZADŁUŻENIA

	2016	2017 P
Odsetki zapłacone Nadwyżka operacyjna netto*	25,47%	42,61%
Zadłużenie ogółem Dochody bieżące	45,72%	45,68%
Obsługa zadłużenia Dochody własne	6,10%	6,17%

*nadwyżka operacyjna netto - nadwyżka operacyjna powiększona o kwotę opłaconych odsetek, i pomniejszona o dochody finansowe

KONTAKT

Krzysztof Grybionko
Analityk Prowadzący

krzysztof.grybionko@incrating.pl
+48 61/851 38 83

GINA MIEJSKO-WIEJSKA

Gmina Kluczbork – rating BBB-, perspektywa stabilna

Główne czynniki przyznania ratingu

Rating odzwierciedla wyniki operacyjne gminy Kluczbork, jej zdolność do finansowania inwestycji ze środków własnych, aktualną sytuację płynnościową budżetu oraz relatywnie wysoki w stosunku do środków operacyjnych poziom obsługi zadłużenia. Rating bierze również pod uwagę poziom zadłużenia spółek gminnych.

Polityka zadłużania jest realizowana w sposób bezpieczny i gwarantujący jego terminową spłatę w następnych okresach. Planowane przez jednostkę zadłużenie nie powinno znacząco wpłynąć na jej zdolność do regulowania długoterminowych zobowiązań.

Dochody bieżące jednostki w latach 2012-2017 wzrastały z 86,07 mln zł w 2012 roku do 120,06 mln zł w 2017 roku, co implikuje skumulowany roczny wskaźnik wzrostu (CAGR) na poziomie 6,88%. Część tego wzrostu jest jednak związana z dotacjami powiązanych z rządowym programem wspierania rodzin wychowujących dzieci (program „Rodzina 500+”). Dochody podatkowe gminy stanowiły od 41,53% do 47,24% dochodów bieżących. Średnio 49,66% dochodów podatkowych stanowiły podatki lokalne.

Przeciętny koszt długu gminy wynosi 4,14%, natomiast średni okres spłaty zadłużenia – czyli przedział czasowy, w którym gmina spłaciłaby swoje zobowiązania przy założeniu, że przeznaczalaby na ten cel całą swoją nadwyżkę operacyjną zgodnie z planem dla roku 2017 wynosi 17,18 roku. Jeżeli jednak rozszerzymy analizę i weźmiemy średnią nadwyżkę z lat 2012-2017, wówczas wartość tego wskaźnika zmniejszy się do 16 lat.

Główne czynniki zmiany ratingu

Gmina posiada stabilne podstawy budżetowe. Trend generowania nadwyżki operacyjnej jest stabilny od 4 lat. Analiza budżetów gminy w ostatnich 11 latach sugeruje, iż ok. 20% pozycji dochodów generuje ok. 75% budżetu (analogicznie w wydatkach). Mimo takiego zawężenia źródła tychże dochodów opierają się one w istotnym zakresie (średnio 55,14% w latach 2012-2017) na **dochodach własnych gminy**.

Agencja **podtrzymuje ocenę ratingową i jej perspektywę**. Mimo zrealizowania w ostatnich 5 latach zadań inwestycyjnych przekraczających 58 mln zł, **poziom długu jest wyższy** niż na początku tego okresu **jedynie o 5 mln zł**. Planowane przez jednostkę zadłużenie w kolejnych okresach nie powinno znacząco wpłynąć na jej zdolność do regulowania długoterminowych zobowiązań.

Czynniki determinujące podniesienie oceny: dalsze zmniejszanie się poziomu długu, przy trwałym zwiększeniu poziomu marży operacyjnej (stosunku nadwyżki operacyjnej do dochodów bieżących) powyżej 5%.

Czynniki determinujące obniżenie oceny: ponadplanowe zwiększenie się poziomu długu, przy obniżeniu marży operacyjnej poniżej 3% i zachwianiu trendu relacji dochodów i wydatków operacyjnych. Przykładem do rozważań na tym polu może być ewentualny niekorzystny dla gminy efekt realizacji planowanej nadwyżki operacyjnej w najbliższych latach lub niezrealizowanie planu dochodów ze sprzedaży mienia.

INC Rating jest agencją ratingową specjalizującą się w ocenie ryzyka kredytowego jednostek samorządu terytorialnego. Opis stosowanej przez INC Rating metodologii oraz wszystkie ograniczenia i zastrzeżenia, którym podlegają ratingi kredytowe nadawane przez INC Rating znajdują się na oficjalnej stronie internetowej agencji <http://www.incrating.pl>.

INC Rating Sp. z o.o., ul. Krasieńskiego 16, 60-830 Poznań, Tel. /fax.: 61 851 38 83, e-mail: office@incrating.pl
Sąd Rejonowy Poznań - Nowe Miasto i Wilda, VIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego
KRS 0000535140, NIP: 781-19-02-148, REGON: 302860944
Kapitał zakładowy: 2.350.000 zł, Kapitał wpłacony: 2.350.000 zł

Wybrane wskaźniki finansowe

WSKAŹNIK	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ^(plan)	ŚREDNIA
Nadwyżka operacyjna netto / Dochody bieżące netto	6,11%	3,49%	6,12%	5,03%	5,62%	4,36%	5,12%
Nadwyżka operacyjna / Dochody bieżące	3,58%	1,33%	4,48%	3,82%	4,43%	2,66%	3,38%
Nadwyżka (deficyt) / Dochody ogółem	-5,14%	-2,64%	4,47%	-5,81%	1,51%	-3,42%	-1,84%
Wynik budżetu ogółem / Dochody ogółem	0,00%	1,32%	4,65%	0,85%	1,56%	0,00%	1,40%
Środki operacyjne / Dochody ogółem	5,90%	3,60%	5,63%	4,96%	5,57%	4,21%	4,98%
Zmiana nadwyżki operacyjnej (zmiana w ciągu roku)	60,06%	-61,74%	266,81%	-12,13%	35,86%	-38,16%	41,78%
Zmiana dochodów własnych (zmiana w ciągu roku)	-1,90%	8,94%	13,34%	5,23%	4,27%	4,51%	5,73%
Zmiana zadłużenia bezpośredniego (zmiana w ciągu roku)	7,83%	5,75%	-1,85%	8,79%	-1,25%	3,05%	3,72%
Zmiana zadłużenia ogółem (zmiana w ciągu roku)	7,83%	5,75%	-1,85%	8,79%	-1,42%	2,56%	3,61%
Odsetki zapłacone / Nadwyżka operacyjna netto	45,85%	68,27%	30,66%	29,13%	25,47%	42,61%	40,33%
Obsługa zadłużenia bezpośredniego / Dochody własne	25,34%	24,44%	11,28%	5,15%	6,10%	6,17%	13,08%
Obsługa zadłużenia bezpośredniego / Dochody bieżące	14,25%	14,56%	6,99%	3,26%	3,44%	3,52%	7,67%
Obsługa zadłużenia bezpośredniego / Środki operacyjne	223,63%	392,28%	109,97%	61,67%	58,63%	78,00%	154,03%
Zadłużenie bezpośrednie / Dochody bieżące	55,46%	57,04%	51,37%	54,17%	45,72%	45,68%	51,57%
Zadłużenie ogółem / Dochody bieżące	56,04%	57,04%	51,37%	54,17%	45,72%	45,68%	51,67%
Zadłużenie bezpośrednie / Nadwyżka operacyjna (lata)	15,49	42,82	11,46	14,18	10,31	17,18	•
Zadłużenie ogółem / Dochody własne	99,63%	95,72%	82,89%	85,70%	81,16%	80,02%	87,52%
Zadłużenie bezpośrednie / Dochody własne	98,61%	95,72%	82,89%	85,70%	81,16%	80,02%	87,35%
Zadłużenie ogółem i zobowiązania pośrednie netto / Dochody bieżące	58,12%	59,96%	53,10%	51,08%	50,22%	50,96%	53,91%
Indywidualny Wskaźnik Zadłużenia na podstawie artykułu 243 ustawy o finansach publicznych	4,56%	4,18%	5,25%	4,81%	5,23%	6,21%	5,04%
Wskaźniki dochodów	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Dochody podatkowe / Dochody bieżące	44,34%	45,01%	45,22%	47,24%	41,53%	41,87%	44,20%
Podatki lokalne / Dochody podatkowe ogółem	50,61%	50,23%	50,04%	49,22%	49,28%	48,55%	49,66%
Otrzymane transfery bieżące / Dochody bieżące	45,23%	42,62%	40,69%	39,29%	45,93%	45,58%	43,22%
Dochody bieżące / Dochody ogółem	92,60%	96,99%	88,50%	93,86%	95,06%	93,21%	93,37%
Dochody własne / Dochody ogółem	52,08%	57,79%	54,85%	59,33%	53,55%	53,21%	55,14%
Wydatki na wynagrodzenia / (Wydatki bieżące - Odsetki zapłacone)	57,25%	56,39%	54,22%	53,54%	47,35%	46,30%	52,51%
Transfery bieżące / (Wydatki bieżące - Odsetki zapłacone)	48,31%	44,26%	43,45%	41,49%	48,79%	47,74%	45,67%
Wydatki majątkowe / Wydatki ogółem	15,09%	6,76%	11,51%	14,68%	7,77%	12,27%	11,34%
Odsetki / Średni stan długu	5,22%	4,29%	3,61%	2,81%	3,10%	4,14%	3,86%
Nadwyżka operacyjna / Wydatki majątkowe	20,90%	18,63%	36,08%	23,08%	55,12%	19,53%	28,89%
Dochody majątkowe / Wydatki majątkowe	46,68%	43,37%	104,59%	39,52%	64,61%	53,50%	58,71%
Zmiana zadłużenia netto / Wydatki majątkowe	23,51%	43,35%	-7,81%	26,44%	-8,19%	8,32%	14,27%
Nadwyżka (deficyt) / Wydatki majątkowe	-32,41%	-38,00%	40,67%	-37,40%	19,73%	-26,97%	-12,40%
(Nadwyżka operacyjna + Dochody majątkowe) / Wydatki majątkowe	67,59%	62,00%	140,67%	62,60%	119,73%	73,03%	87,60%
Zadłużenie ogółem / Nadwyżka operacyjna (lata)	15,65	42,82	11,46	14,18	10,31	17,18	•
Zadłużenie ogółem / Środki operacyjne	8,79	15,36	8,08	10,26	7,80	10,12	10,07
Obsługa zadłużenia / (Środki operacyjne + Nadwyżka z lat ubiegłych)	2,05	3,92	0,80	0,20	0,46	0,60	1,34

Dane finansowe w mln PLN

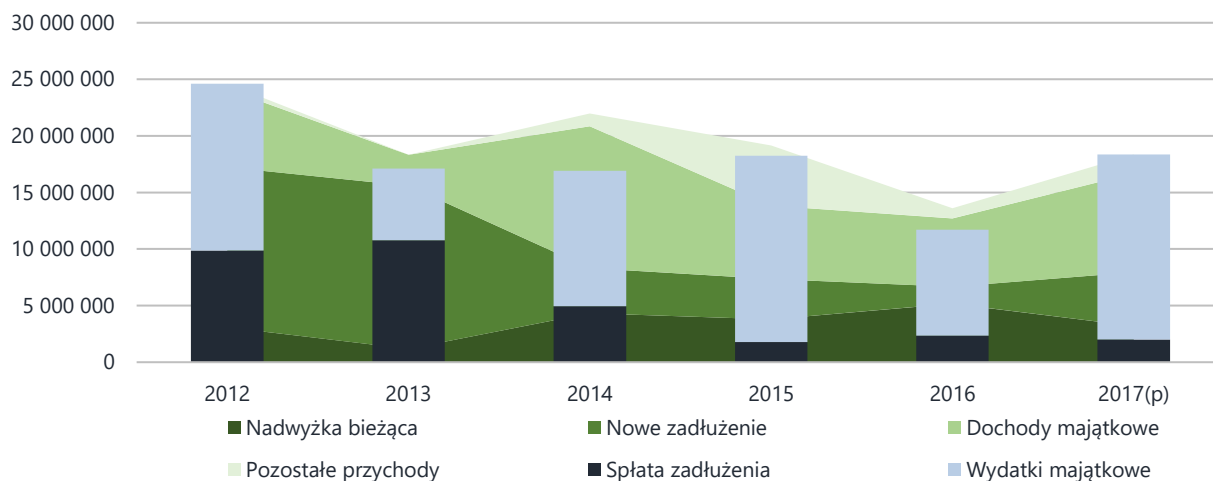
	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ^(plan)	ŚREDNIA
Dochody ogółem (1+4a)	92,96	91,25	108,98	106,00	122,47	128,81	108,41
Wydatki ogółem (2+4b)	97,73	93,66	104,10	112,16	120,62	133,22	110,25
1. Dochody bieżące (1a+1b+1c+1d)	86,07	88,51	96,44	99,50	116,41	120,06	101,17
a. Dochody podatkowe, w tym:	38,16	39,84	43,62	47,00	48,35	50,27	44,54
- PIT	18,07	18,81	20,43	22,61	23,49	24,77	21,36
- CIT	0,78	1,02	1,36	1,26	1,04	1,10	1,09
- Podatki lokalne	19,31	20,01	21,83	23,13	23,83	24,41	22,09
b. Transfery bieżące (dotacje i subwencje)	38,93	37,72	39,24	39,10	53,47	54,73	43,86
c. Opłaty i pozostałe dochody operacyjne	8,73	10,75	13,35	13,14	14,29	14,88	12,52
d. Dochody finansowe	0,24	0,20	0,24	0,26	0,30	0,19	0,24
2. Wydatki bieżące (2a+2b+2c+2d)	82,99	87,33	92,12	95,70	111,25	116,87	97,71
a. Wynagrodzenia i pochodne	46,14	48,06	48,96	50,46	51,89	53,09	49,76
b. Poręczenia	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,09	0,01
c. Odsetki	2,40	2,11	1,81	1,45	1,66	2,23	1,94
d. Pozostałe	34,45	37,17	41,35	43,78	57,71	61,47	45,99
3. Nadwyżka operacyjna (1-2)	3,08	1,18	4,32	3,80	5,16	3,19	3,46
4. Bilans majątkowy (4a-4b)	-7,86	-3,58	0,55	-9,96	-3,31	-7,60	-5,29
a. Dochody majątkowe, w tym:	6,88	2,74	12,53	6,51	6,05	8,75	7,24
- dotacje na inwestycje	5,61	0,79	9,96	4,01	3,42	5,55	4,89
b. Wydatki majątkowe	14,74	6,33	11,99	16,46	9,37	16,35	12,54
5. Nadwyżka / deficyt (3+4)	-4,78	-2,41	4,87	-6,16	1,85	-4,41	-1,84
6. Zmiana zadłużenia netto (6a-6b)	4,29	3,61	-0,94	1,75	-0,84	2,74	1,77
a. Nowe zadłużenie	14,16	14,40	4,00	3,54	1,50	4,74	7,06
b. Spłata zadłużenia	9,86	10,78	4,94	1,79	2,34	2,00	5,28
6.1. Pozostałe przychody	0,49	0,00	1,13	5,31	0,91	1,67	1,58
6.2. Pozostałe rozchody	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7. Wynik budżetu ogółem (5+6+6.1-6.2)	0,00	1,21	5,07	0,91	1,91	0,00	1,52

Zadłużenie w mln PLN

ZADŁUŻENIE	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ^(plan)	ŚREDNIA
Długoterminowe	40,74	47,95	49,55	53,90	52,27	54,49	49,82
Zadłużenie bezpośrednie	47,74	50,48	49,55	53,90	53,22	54,85	51,62
+ Inne zobowiązania dłużne	0,49	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,08
Zadłużenie ogółem	48,23	50,48	49,55	53,90	53,22	54,85	51,71
- Wolne środki (nadwyżka z lat ubiegłych)	0,49	0,00	2,25	10,62	1,81	1,67	2,81
Zadłużenie ogółem netto	47,75	50,48	47,29	43,28	51,41	53,18	48,90
+ Udzielone poręczenia (spłacane)	0,06	0,46	0,44	0,09	0,24	0,09	0,23
+ Zadłużenie spółek komunalnych oraz SPZOZ-ów (bez poręczeń)	2,22	2,12	3,48	7,45	6,81	7,92	5,00
Zadłużenie ogółem i zobowiązania pośrednie netto	50,03	53,07	51,21	50,83	58,46	61,19	54,13

Przepływy finansowe w budżecie Gminy

Poniższy wykres w sposób zagregowany ilustruje sytuację finansową gminy. Wpływy do budżetu są na nim ukazane w formie skumulowanego wykresu warstwowego, natomiast wydatki i rozchody są przedstawione w postaci skumulowanego wykresu słupkowego.

Nadwyżka operacyjna jest różnicą między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi. Zgodnie z ustawą o finansach publicznych, wydatki bieżące gminy muszą być finansowane w całości z dochodów bieżących, wolnych środków i nadwyżki budżetowej z lat ubiegłych. Jako że wielkość zrealizowanych przepływów budżetowych wykonanych w ciągu roku często różni się od planu, jednostki samorządu terytorialnego są przez to zobligowane do utrzymywania dodatkowej nadwyżki operacyjnej, pełniącej rolę bufora bezpieczeństwa. Nadwyżka operacyjna jest najmniej rygorystyczną kategorią środków budżetowych pod względem możliwości wydatkowania, ponieważ nie ma żadnego określonego z góry celu, na który musi być ona przeznaczona.

Dochody majątkowe

Drugą kategorią dotyczącą wpływów do budżetu jednostki są dochody majątkowe, a więc wszelkie dochody związane z dotacjami i subwencjami niezwiązanymi z bieżącymi wydatkami, oraz dochody mające związek z posiadaniem przez samorząd majątkiem.

Nowe zadłużenie

Trzecią z ukazanych kategorii wpływów budżetowych jest nowe zadłużenie. Zgodnie z art. 89 ustawy o finansach publicznych, jednostki sektora finansów publicznych mogą zaciągać kredyty i pożyczki, a także emitować papiery wartościowe w następujących celach:

1. Pokrycia występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
2. Finansowania planowanego deficytu budżetu jednostki samorządu terytorialnego;
3. Spłaty wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów;
4. Wyprzedzającego finansowania działań finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

Pozostałe przychody

Ostatnią kategorią wpływów są pozostałe przychody, do których zalicza się na przykład nadwyżka z lat ubiegłych lub przychody związane z prywatyzacją majątku samorządu.

Wydatki majątkowe, spłata zadłużenia, pozostałe rozchody

Na wykresie przedstawione zostały kategorie budżetowe, których koszty gmina pokrywa z posiadanych środków. Zdecydowanie największą pozycją są wydatki majątkowe (najczęściej są to inwestycje). Drugą kategorią przedstawioną na wykresie są środki przeznaczone na spłatę zadłużenia jednostki, ostatnią zaś pozostałe rozchody.

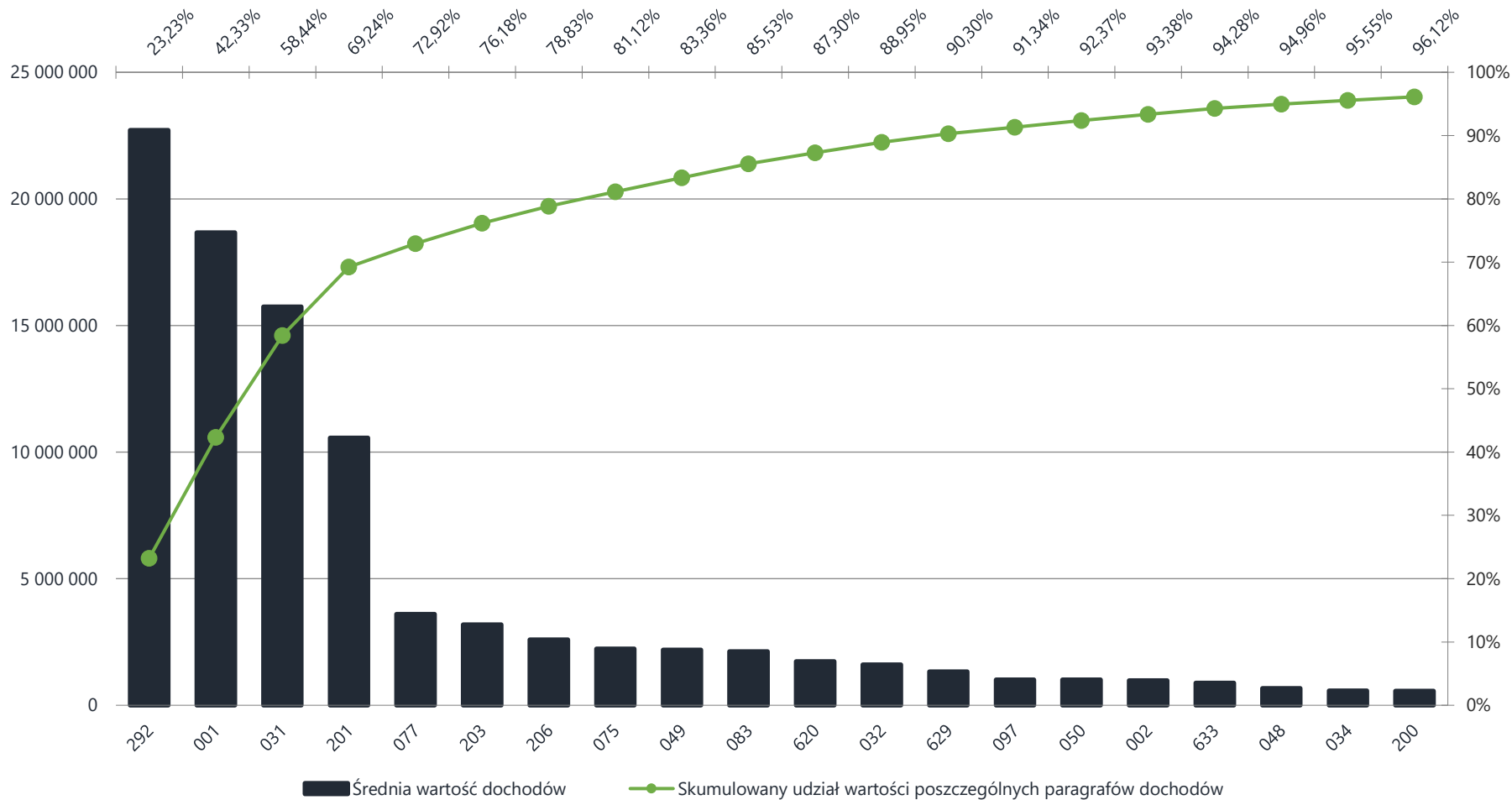
Analiza dochodów w latach 2007-2017 (dane w mln PLN)

Dochody jednostek samorządu terytorialnego dzielą się na dwa rodzaje – dochody bieżące oraz dochody majątkowe. Do dochodów majątkowych zalicza się dotacje i środki przeznaczone na inwestycje, dochody ze sprzedaży majątku oraz dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności, natomiast dochody bieżące stanowią wszystkie inne dochody uzyskiwane przez samorząd. Szczegółnej analizie poddano dochody bieżące, ich wielkość kształtuje bowiem strukturę budżetu gminy, a więc ich analiza pozwala na uchwycenie trendu poszczególnych pozycji budżetowych. Jest to podstawa do prognozowania kształtowania się poszczególnych pozycji dochodów JST w przyszłości, co wykonują służby finansowe JST w dokumencie: Wieloletnia Prognoza Finansowa, a Analitycy INC Rating w oparciu o swoją niezależną analizę na podstawie WPF decydują o perspektywie ratingu.

LP.	§	OPIS	ŚREDNIA WARTOŚĆ DOCHODÓW	% POZYCJI DOCHODÓW	ŁĄCZNY UDZIAŁ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ^(plan)
1	292	Subwencje ogólne z budżetu państwa	22,71	23,23%	23,23%	18,68	20,33	23,91	23,85	24,49	25,18	23,05	22,45	22,42	22,96	22,49
2	001	Podatek dochodowy od osób fizycznych	18,67	19,10%	42,33%	14,34	16,34	14,60	15,00	16,95	18,07	18,81	20,43	22,61	23,49	24,77
3	031	Podatek od nieruchomości	15,74	16,10%	58,44%	10,78	11,99	13,07	13,02	15,11	15,62	15,90	18,00	19,42	19,78	20,48
4	201	Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację zadań bieżących z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych gminie (związkom gmin) ustawami	10,56	10,80%	69,24%	9,75	9,45	9,53	10,16	10,19	10,03	9,86	10,71	11,33	12,83	12,31
5	077	Wpłaty z tytułu odpłatnego nabycia prawa własności oraz prawa użytkowania wieczystego nieruchomości	3,60	3,68%	72,92%	8,06	4,41	5,17	2,36	5,46	1,27	1,95	2,57	2,50	2,64	3,20
6	203	Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację własnych zadań bieżących gmin (związków gmin)	3,19	3,26%	76,18%	1,87	2,05	2,93	2,90	2,21	2,44	3,42	4,46	4,62	4,77	3,39
7	206	Dotacje celowe przekazane z budżetu państwa na zadania bieżące z zakresu administracji rządowej zlecone gminom (związkom gmin, związkom powiatowo-gminnym), związane z realizacją świadczenia wychowawczego stanowiącego pomoc państwa w wychowywaniu dzieci	2,60	2,66%	78,83%	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	12,64	15,91
8	075	Dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego lub innych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych oraz innych umów o podobnym charakterze	2,23	2,28%	81,12%	2,00	2,16	2,10	2,10	2,20	2,19	2,27	2,35	2,29	2,56	2,36
9	049	Wpływy z innych lokalnych opłat pobiera-	2,19	2,24%	83,36%	0,05	0,06	0,05	0,04	0,04	0,35	2,46	4,59	4,46	5,73	6,25

LP.	§	OPIS	ŚREDNIA WARTOŚĆ DOCHODÓW	% POZYCJI DOCHODÓW	ŁĄCZNY UDZIAŁ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ^(plan)
		nnych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw														
10	083	Wpływy z usług	2,13	2,18%	85,53%	1,97	1,90	2,21	2,38	2,28	2,35	2,18	2,22	2,28	1,52	2,10
11	620	Dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3 oraz ust. 3 pkt 5 i 6 ustawy, lub płatności w ramach budżetu środków europejskich	1,73	1,77%	87,30%	0,00	0,00	2,84	0,00	1,10	0,23	0,26	9,16	2,87	0,30	2,27
12	032	Podatek rolny	1,61	1,64%	88,95%	1,05	1,26	1,47	1,09	1,20	1,91	2,01	2,13	1,97	1,75	1,82
13	629	Środki na dofinansowanie własnych inwestycji gmin (związków gmin), powiatów (związków powiatów), samorządów województw, pozyskane z innych źródeł	1,33	1,36%	90,30%	0,12	0,00	0,30	3,85	5,73	4,58	0,00	0,00	0,01	0,00	0,00
14	097	Wpływy z różnych dochodów	1,01	1,04%	91,34%	0,41	0,40	0,31	3,56	0,75	1,26	1,12	1,08	1,04	0,90	0,32
15	050	Podatek od czynności cywilnoprawnych	1,01	1,03%	92,37%	1,19	1,07	1,05	1,01	0,85	0,90	1,06	0,86	0,79	1,23	1,09
16	002	Podatek dochodowy od osób prawnych	0,98	1,00%	93,38%	0,74	0,92	0,85	0,82	0,92	0,78	1,02	1,36	1,26	1,04	1,10
17	633	Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację inwestycji i zakupów inwestycyjnych własnych gmin (związków gmin)	0,88	0,90%	94,28%	0,18	0,26	0,00	0,83	1,54	0,17	0,25	0,78	0,44	2,21	3,02
18	048	Wpływy z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0,67	0,68%	94,96%	0,52	0,54	0,57	0,66	0,65	0,71	0,72	0,76	0,75	0,74	0,72
19	034	Podatek od środków transportowych	0,57	0,59%	95,55%	0,48	0,40	0,41	0,52	0,52	0,60	0,61	0,61	0,65	0,76	0,73
20	200	Dotacje rozwojowe oraz środki na finansowanie Wspólnej Polityki Rolnej	0,56	0,58%	96,12%	0,00	0,48	0,28	0,73	0,97	0,82	1,08	1,34	0,31	0,09	0,08

Najważniejszą pozycję wśród dochodów gminy zajmują wpływy z subwencji ogólnej z budżetu państwa (paragraf 292), drugą natomiast zajmują wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych (paragraf 001). Te dwie kategorie dochodowe odpowiadały średnio za 42,33% wszystkich dochodów gminy w analizowanym okresie. Kolejne największe pozycje dochodów to podatek od nieruchomości (paragraf 031), dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa (paragraf 201), oraz wpłaty z tytułu odpłatnego nabycia prawa własności (paragraf 077). Te pięć pozycji odpowiada średnio za 72,92% budżetu gminy. To na nich warto, zatem skupić najwięcej uwagi podczas analizy dochodów budżetu gminy, ponieważ mają największy wpływ na jej sytuację finansową.

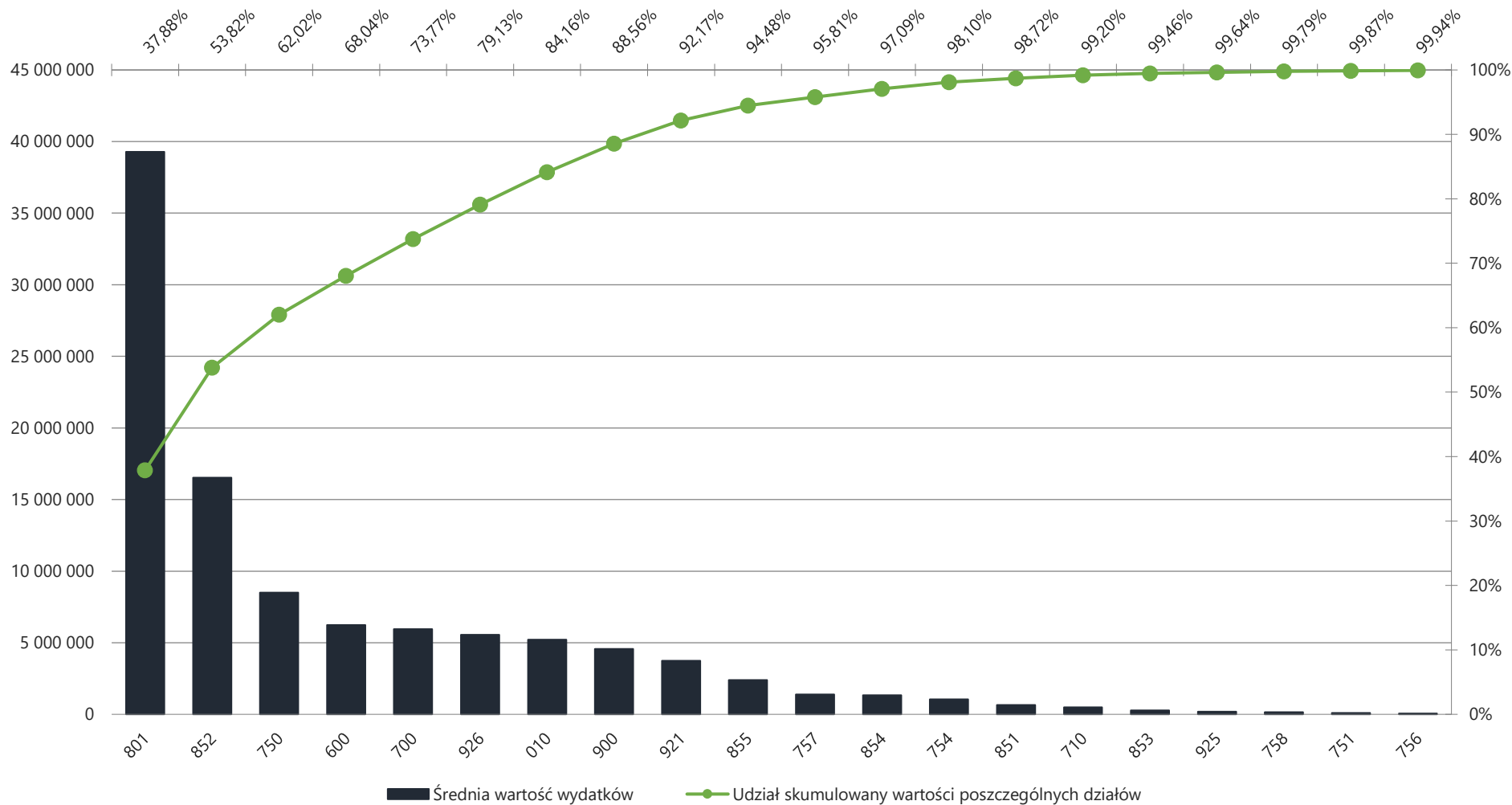
Analiza wydatków w latach 2007-2017 (dane w mln PLN)

Również wydatki jednostek samorządu terytorialnego możemy podzielić na bieżące oraz majątkowe. Wydatki bieżące obejmują różnego rodzaju koszty związane z funkcjonowaniem samorządu, m.in. wynagrodzenia i uposażenia osób zatrudnionych w samorządowych jednostkach budżetowych oraz składki naliczane od tych wynagrodzeń i uposażeń, zakupy towarów i usług czy koszty utrzymania jednostek budżetowych.

LP.	§	OPIS	ŚREDNIA WARTOŚĆ WYDATKÓW	% POZYCJI WYDATKÓW	ŁĄCZNY UDZIAŁ	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ^(plan)
1	801	Oświata i wychowanie	39,27	37,88%	37,88%	30,41	32,84	34,37	40,81	40,67	40,86	42,37	41,88	42,50	42,95	42,34
2	852	Pomoc społeczna	16,53	15,94%	53,82%	14,11	13,41	14,02	15,25	15,68	15,51	16,36	17,48	18,64	32,48	8,93
3	750	Administracja publiczna	8,50	8,20%	62,02%	6,01	7,11	6,88	8,30	7,39	7,50	7,73	8,66	11,20	10,55	12,22
4	600	Transport i łączność	6,24	6,02%	68,04%	4,34	8,82	6,86	6,90	9,76	5,59	4,40	4,13	4,06	3,85	9,92
5	700	Gospodarka mieszkaniowa	5,94	5,73%	73,77%	5,79	7,63	6,22	4,27	4,29	4,88	4,22	5,78	7,57	7,94	6,80
6	926	Kultura fizyczna i sport	5,55	5,36%	79,13%	3,90	5,67	7,74	11,24	4,25	3,96	4,07	4,77	4,40	4,84	6,27
7	010	Rolnictwo i łowiectwo	5,22	5,03%	84,16%	2,29	6,53	11,63	6,77	8,23	4,51	2,31	5,87	6,39	1,55	1,31
8	900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	4,56	4,40%	88,56%	3,50	4,46	2,81	2,45	2,12	2,29	3,32	5,69	7,63	7,67	8,21
9	921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	3,74	3,61%	92,17%	2,63	3,16	3,83	5,90	4,25	6,57	3,04	2,64	2,60	2,85	3,71
10	855	Rodzina	2,39	2,31%	94,48%	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	26,31
11	757	Obsługa długu publicznego	1,38	1,33%	95,81%	0,18	0,08	0,46	1,02	1,73	2,40	2,11	1,81	1,45	1,66	2,31
12	854	Edukacyjna opieka wychowawcza	1,33	1,28%	97,09%	1,00	0,99	1,09	1,23	1,26	1,40	1,42	1,48	1,49	1,62	1,65
13	754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1,04	1,01%	98,10%	1,03	1,09	1,30	1,26	0,84	0,88	1,00	1,02	0,98	0,93	1,14
14	851	Ochrona zdrowia	0,65	0,62%	98,72%	0,63	0,51	0,54	0,63	0,60	0,60	0,61	0,74	0,72	0,71	0,81
15	710	Działalność usługowa	0,50	0,48%	99,20%	0,31	0,37	0,29	0,22	0,40	0,34	0,26	0,81	1,76	0,16	0,50
16	853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	0,28	0,27%	99,46%	0,00	0,26	0,28	0,35	0,33	0,34	0,35	0,52	0,42	0,17	0,00
17	925	Ogrody botaniczne i zoologiczne oraz naturalne obszary i obiekty chronionej przyrody	0,18	0,17%	99,64%	0,17	0,26	0,67	0,51	0,11	0,02	0,04	0,03	0,03	0,04	0,06
18	758	Różne rozliczenia	0,16	0,15%	99,79%	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,53	0,00	0,58	0,59
19	751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	0,09	0,09%	99,87%	0,07	0,01	0,07	0,20	0,08	0,01	0,01	0,22	0,29	0,03	0,01
20	756	Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	0,07	0,06%	99,94%	0,14	0,15	0,13	0,12	0,17	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

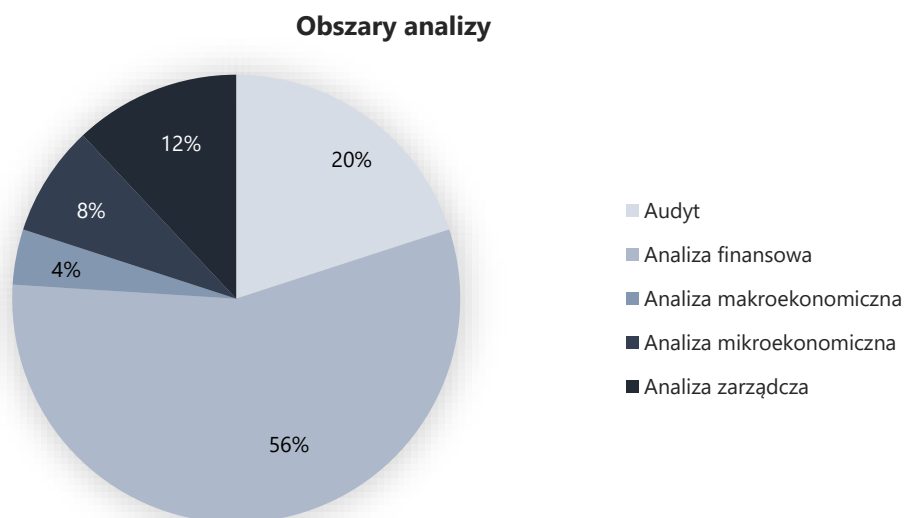

Najważniejszą pozycję wśród wydatków gminy zajmują wydatki związane z oświatą i wychowaniem (dział 801), przewyższające dofinansowanie, jakie w celu realizacji tego zadania otrzymuje gmina z budżetu państwa. Drugą największą pod względem łącznej wartości kategorią są wydatki związane z pomocą społeczną (dział 852) – te dwa działy wydatków odpowiadały średnio za ponad połowę (53,82%) wszystkich wydatków budżetowych w analizowanym okresie. To na nich warto, więc skupić najwięcej uwagi podczas analizy wydatków w gminie, ponieważ mają największy wpływ na jej sytuację budżetową. Kolejne działy wydatków to administracja publiczna (dział 750), transport i łączność (dział 600) oraz gospodarka mieszkaniowa (dział 700). Łącznie z poprzednimi dwoma działami stanowią one razem 73,77% wydatków gminy i to na nich należy skupić największą uwagę podczas szukania potencjalnych oszczędności.

Metodyka przyznawania oceny ratingowej przez INC Rating

Metodyka stosowana przez INC Rating koncentruje się w głównej mierze na pięciu obszarach lub pięciu perspektywach, z których analitycy agencji w drodze analizy eksperckiej dokonują oceny analizowanego podmiotu. Obszary te w zwięzły sposób zostały przedstawione poniżej:

1. Audyt jednostki samorządu terytorialnego jest jednym z pierwszych kroków w procesie ratingu kredytowego. Polega on na spotkaniu pracowników działu analitycznego z przedstawicielami Jednostki – dzięki informacjom uzyskanym podczas takiego spotkania możliwa jest rzetelna ocena stanu, w jakim faktycznie znajduje się gospodarka gminy. Wyniki tego spotkania zaprezentowane są w dalszej części raportu.

2. Analiza z perspektywy makroekonomicznej to kolejny krok w procesie oceny ratingowej. Istnieją dwa poziomy oddziaływania makroekonomicznego na powiaty i gminy - regionalny (województwa) i krajowy. W przypadku województw bierzemy pod uwagę tylko jeden poziom makroekonomicznego wpływu - poziom krajowy.

3. Analiza z perspektywy mikroekonomicznej polega na dokonaniu dokładnego, wielowymiarowego przeglądu sytuacji wybranego podmiotu w oparciu o dane pochodzące z jego najbliższego otoczenia.

4. Analiza zarządcza polega na dokonaniu bezstronnej oceny sprawności i skuteczności działania podmiotu ocenianej w oparciu o przyjęte wskaźniki.

5. Analiza finansowa ocenianej jednostki jest najważniejszym elementem w procesie oceny ratingowej. Jest ona rezultatem oceny zarówno makro i mikro potencjału ekonomicznego danego podmiotu w oparciu o jego decyzje administracyjne (Analiza zarządcza). Stąd przyznana ocena ratingowa w dużej mierze zależy od wyników analizy finansowej budżetu lokalnego samorządu.

Skala ratingowa

Skala ratingu kredytowego przyznanego przez INC Rating, zawiera dwa poziomy jakości:

I. Rating kredytowy inwestycyjny – to rating kredytowy, zawierający się w przedziale ocen od AAA do BBB- i charakteryzuje się on na relatywnie niskim ryzykiem związanym z inwestowaniem w instrumenty emitowane przez podmiot podlegający ocenie. Prawdopodobieństwo bankructwa czy restrukturyzacji długu takiego podmiotu jest minimalne, a ryzyko dotyczy przede wszystkim terminowości regulowania przez niego zobowiązań.

II. Rating kredytowy spekulacyjny – to rating kredytowy, zawierający się w przedziale ocen od BB+ do D i charakteryzuje się on relatywnie wyższym ryzykiem związanym z inwestowaniem w instrumenty emitowane przez podmiot podlegający ocenie.

Przedstawiona powyżej metodologia stanowi opis głównych składowych ratingu. Ostateczna ocena ratingowa jest wynikiem analizy blisko dwustu różnych wskaźników, obszarów i trendów zaobserwowanych w budżetach i ogólnej sytuacji ocenianych podmiotów.

Rating	Opis ryzyka	
AAA	Najniższy poziom ryzyka	Poziom inwestycyjny
AA+		
AA		
AA-	Bardzo niski poziom ryzyka	
A+		
A		
A-	Niski poziom ryzyka	
BBB+		
BBB		
BBB-	Umiarkowany poziom ryzyka	
BB+		
BB		Poziom spekulacyjny
BB-		
B+		
B	Poziom wysoce spekulacyjny	
B-		
CCC		
CC	Znaczące ryzyko	
C	Bardzo duży poziom ryzyka	
D	W upadłości z małą szansą na poprawę	
	Bankrut	

RATINGI KREDYTOWE WYSTAWIANE PRZEZ INC RATING SP. Z O.O. REPREZENTUJĄ WYŁĄCZNIE OPINIĘ AGENCJI NA TEMAT RYZYKA KREDYTOWEGO OCENIANEGO PODMIOTU. WSZYSTKIE RATINGI KREDYTOWE WYSTAWIANE PRZEZ INC RATING SP. Z O.O. PODLEGAJĄ PEWNYM OGRANICZENIOM, KTÓRE ZOSTAŁY SZCZEGÓŁOWO OPISANE NA STRONIE INTERNETOWEJ AGENCJI (WWW.INCRATING.PL). PREZENTOWANY RATING JEST RATINGIEM ZAMÓWIONYM OPARTYM M.IN. O DANE HISTORYCZNE I SPRAWOZDANIA BUDŻETOWE JST ZA LATA 2007 – 2016 (WYKONANIE) ORAZ ROK 2017 (PLAN NA 30.06.2017) WRAZ Z PROGNOZĄ NA PRZYSZŁOŚĆ (WIELOLETNIA PROGNOZA FINANSOWA).